

Επανερχόμαστε για μια ακόμη φορά στο θέμα του Βυρσοδεψείου για να ενημερώσουμε πάνω στις τελευταίες εξελίξεις. Από όλα όσα έγιναν - συναντήσεις εκπροσώπων των φορέων της Κόνιτσας με υπουργούς, με ειδικούς, με νομικούς κ.λ.π. - αξίζει περισσότερο να αναφερθούμε στις αλληπάλληλες συνεδριάσεις, μέσα στο α' 10ήμερο του Δεκεμβρη, της επιτροπής της Νομαρχίας Ιωαννίνων, που ασχολείται με το ζήτημα.

Όπως πληροφορηθήκαμε από τους υπεύθυνους της Εφημ. «Ηπειρωτικός Αγώνας», η επιτροπή εξέδωσε πόρισμα, το οποίο επισημαίνει πολλές παραλείψεις στη μελέτη του εργοστασιάρχη, και τίθεται θέμα ευθύνης των υπαλλήλων της Νομαρχίας για τη χορήγηση της άδειας.

Το πιο σημαντικό και ύποπτο μαζί είναι ότι δόθηκε παράνομα άδεια εγκατάστασης στον εργοστασιάρχη, χωρίς να έχει προσδιοριστεί πρώτα ο τελικός αποδέκτης των λυμάτων, που στην προκειμένη περίπτωση είναι ο Αώος. Την ευθύνη για το θέμα αυτό έχει η Δ/νση Υγιεινής της Νομαρχίας.

Ο κ. Νομάρχης, φειδωλός στις σχετικές δηλώσεις, είπε: «Υπάρχουν σοβαρές παραλείψεις που αναφέρονται στη μη τήρηση της υπάρχουσας νομοθεσίας από την εταιρία του Βυρσοδεψείου και ως εκ τούτου η Νομαρχία αδυνατεί να χορηγήσει την αιτηθείσα προσωρινή άδεια λειτουργίας».

Αλλαγή ή Οικολογική καταστροφή;

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ



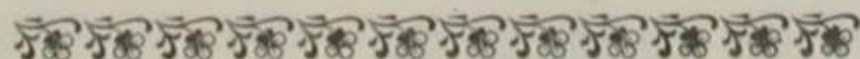
Ο ίδιος διαβίβασε το πόρισμα στο υπουργείο από το οποίο ζητάει τη σύσταση επιτροπής, η οποία θα κρίνει, αν οι παρατηρήσεις που έγιναν είναι σωστές νομικά όχι.

Σε περίπτωση που η επιτροπή του υπουργείου κρίνει ότι υπάρχει ευθύνη υπηρεσιών της Νομαρχίας τότε, δήλωσε ο κ. Νομάρχης, θα προχωρήσει σε ένορκη διοικητική εξέταση.

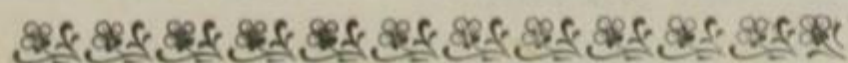
Εμείς που ζούμε τόσα χρόνια την αγωνία για το μέλλον αυτού του τόπου, δεν μπορούμε παρά να εκφράσουμε την πίκρα και την αγανάκτηση μας για κάποιους «υπεύθυνους» που ανεύθυνα και μικρόψυχα υπογράφουν έγγραφα και σηματοδοτούν τη διαγραφή από το χάρτη τόπων ζωντανών, όπως είναι η Κόνιτσα.

Χωρίς να πάψουμε να βρισκόμαστε σε ετοιμότητα και μεις και όλοι οι Κονιτσιώτες πιστεύουμε πως μπορούμε να ελπίζουμε σε μια σωστή διευθέτηση του θέματος.

Σ.Ε.



Το περιοδικό εύχεται σ' όλους χαρούμενες γιορτές και ευτυχισμένο 1988



Με ιδιαίτερη ικανοποίηση δημοσιεύουμε το έγγραφο που απευθύνει η Ομοσπονδία Αδελφοτήτων Επαρχίας Κόνιτσας στον Υπουργό Ενεργείας και Φυσικών Πόρων και τον Νομάρχη Ιωαννίνων για το θέμα του βυρσοδεψείου.

Η νέα φωνή που προστίθεται ενισχύει τον αγώνα των Κονιτσιωτών και πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη από τους αρμοδίους στην προσπάθεια, εξέρευσης της επιθυμητής λύσης.

Κύριε Υπουργέ,

Η Ομοσπονδία μας, που εκπροσωπεί όλες τις Αδελφότητες των χωριών της Επαρχίας Κόνιτσας, με τη βεβαιότητα ότι το θέμα της λειτουργίας Βυρσοδεψείου στην Κόνιτσα, το οποίο απασχολεί έντονα τους κατοίκους της Επαρχίας μας, και έγινε αντικείμενο συζήτησης στο Συνέδριο Οικονομικής Ανάπτυξης της Επαρχίας Κόνιτσας, που έγινε την 14.8.1987, θα το εξετάσετε με αντικειμενικότητα και με προσοχή, σας το εκθέτομε με κάθε δυνατή συντομία, ώστε να αποτραπεί η λειτουργία του, που θάχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία, μόνιμης έκρυθμης καταστάσεως σ' όλη την περιοχή.

Για την κατανόηση του όλου θέματος, κρίνομε αναγκαίο να προτάξομε ένα μικρό απόσπασμα από την έκθεση της επιστημονικής ομάδας, που συγκρότησε το Εθνικό Συμβούλιο Χωροταξίας και Περιβάλλοντος, στην οποία επισημαίνεται, ότι η **Χαράδρα του Αώου**, «αποτελεί μοναδικό καταφύγιο για τον φυτικό κόσμο της πατρίδας μας, όπου συγκεντρώνεται μεγάλος αριθμός ειδών του βορρά και του νότου, της μεσογειακής, ορεινής και αλπικής ζώνης, όπως και πολλά σπάνια ή απειλούμενα είδη. Αποτελεί επομένως βιότοπο μεγάλης σημασίας για την ελληνική χλωρίδα».

Στην παραπάνω έκθεση, η περιοχή αυτή χαρακτηρίζεται, ως **περιοχή εξαιρετικής οικολογικής αξίας** για τον ελληνικό και ευρωπαϊκό χώρο και **ιδανικό βιότοπο** για τα μεγάλα και σπάνια θηλαστικά.

Ακριβώς, εκεί στην έξοδο της χαράδρας, δίπλα στον Εθνικό Δρυμό στήθηκε ένα βυρσοδεψείο το 1980, σε απόσταση μόλις 500 μέτρα από τα σπίτια της Κόνιτσας, απειλώντας το φυσικό και το ανθρώπινο περιβάλλον, αφού είναι γνωστό και κοινά αποδεκτό, ότι τα βυρσοδεψεία ανήκουν στις βιομηχανίες **βαριάς οχλήσεως** και όπου δημιουργούνται νεκρώνουν ολοσχερώς τους βιότοπους και καθιστούν αβίωτους τους κοντινούς οικισμούς, όπως έγινε με τον κόλπο της Γέρας στη Μυτιλήνη.

Το βυρσοδεψείο αυτό, το οποίο θα επεξεργάζεται 600.000 περίπου δέρματα, θα εκχύνει 350 M3 λύματα την ημέρα στο χειμάρρο Τοπόλιτσα, που τώρα πια δεν έχει νερό, παρά μόνο 2-3 μήνες το χρόνο, τα οποία θα διοχετεύονται στον ποταμό Αώο, του οποίου θα μολύνουν τα νερά, αφού πρώτα θα μολύνουν τα λύματα αυτά την εύφορη μικρή πεδιάδα της Κόνιτσας.

Ο βιολογικός καθαρισμός που προβλέπεται, δεν λύνει το πρόβλημα, αφού το χρώμιο, περιεχόμενο στα λύματα, ρυπαντής, δεν διασπάται και προχωρεί προς τις πηγές, τις οποίες μολύνει.

Ο λαός της Κόνιτσας και των γύρω χωριών, αναστατώθηκε από το μελετώμενο αυτό έγκλημα της λειτουργίας του βυρσοδεψείου, με συνέπεια σε σχετικό δημοψήφισμα (1982), να ψηφίσουν 840 υπέρ της απομάκρυνσής του και μόνο 61 ψήφισαν υπέρ.

Στο συνέδριο που πραγματοποίησε η Ομοσπονδία μας στην Κόνιτσα, 14.8.1987, που σαν θέμα είχε τη μελέτη

των προβλημάτων της οικονομικής αναπτύξεως της περιοχής Κόνιτσας, συζητήθηκε το όλο θέμα, όχι μόνο από πλευράς ρυπάνσεως της περιοχής, αλλά και από πλευράς, α) Δημιουργίας θέσεων εργασίας, το οποίο θα βοηθούσε στη λύση του προβλήματος της ανεργείας της περιοχής, β) Ζημίας του επενδυτή, ο οποίος δαπάνησε, ίδια και δανειακά κεφάλαια, περίπου 300.000.000 δρχ.

Το Συνέδριο κατέληξε στην απόφαση να προτείνει:

1. Την άμεση απομάκρυνση του βυρσοδεψείου από την Κόνιτσα, για να αποτραπεί η καταστροφή του πιο όμορφου οικολογικού μέρους του τόπου μας.

2. Τη μεταφορά των μηχανημάτων, τα οποία από πλευράς αξίας της επένδυσης καλύπτουν το 90% της όλης επένδυσης και

3. Τη χρησιμοποίηση του ακινήτου για στέγαση άλλη ή άλλων βιοτεχνιών.

Έτσι, η ζημία του επενδυτή θα ελαχιστοποιηθεί, εν πάσει δε περιπτώσει, μπορεί και πρέπει να καλυφθεί από την Πολιτεία, αν ο επενδυτής δεν υπέχει ευθύνη για η δημιουργία της ρυπογόνου αυτής μονάδας.

Με τη βεβαιότητα, ότι θα δοθεί άμεση λύση στο οξύ αυτό κοινωνικό πρόβλημα, ώστε ν' αποτραπούν οι κινητοποιήσεις των κατοίκων της περιοχής.

Διατελούμε με υπόληψη

Εντολή Δ.Σ.
Ο Πρόεδρος
Μιχάλης Μαρτσέκης
Ο Γεν. Γραμματέας
Στυλ. Ντούτσας

ΕΠΙΚΑΙΡΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ

«Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΓΕΝΝΑΤΑΙ ΣΗΜΕΡΟΝ»

Οι Καμπάνες όλων των γιγάντινων καμπαναριών του κόσμου και τα σήμαντρα των πιο μικρών εξωκκλησιών της γης καλούν και πάλι τα εκατομμύρια των Χριστιανών για τη μεγαλύτερη γιορτή του Χριστιανισμού, για τη γιορτή της γέννησης του μεγάλου Διδασκάλου και Ιδρυτού της Χριστιανικής Εκκλησίας. Επί είκοσι αιώνες οι καμπάνες και τα σήμαντρα ηχούν μελωδικά και μεταφέρουν στα πέρατα της οικουμένης το ιστορικό γεγονός της γέννησης «Ετέχθη υμίν σήμερον Σωτήρ». Αγγέλουν και κάθε χρόνο θα χτυπούν χαρμόсуна για να θυμίζουν στον κάθε χριστιανό, στον κάθε άνθρωπο, πλούσιο και φτωχό, ελεύθερο και σκλάβο, ισχυρό και αδύνατο, τη μεγάλη στιγμή της γέννησης «εν φάτνη των αλόγων» του ανθρώπου με την τρυφερή καρδιά, την υπεράνθρωπη διάνοια και σοφία, την ισχυρή θέληση, την άφθαστη ταπεινοφροσύνη και τη μεγαλειώδη αξιοπρέπεια, την ιστορική στιγμή της γέννησης του Χριστού - Θεού:

Εκατομμύρια ανθρώπων θα τρέξουν στις εκκλησίες σαν τους εκ Περσίας Μάγους στη Βηθλεέμ για να προσκυνήσουν άλλοι προσχηματικά και άλλοι με αλύγιστη πίστη τον νεογέννητο της ανθρωπότητας Σωτήρα Ιησού Χριστό.

Και ήταν πράγματι Σωτήριος η γέννηση του Χριστού, από την οποία «ανέτειλε τω κόσμω το φως το της γνώσεως».

Μέσα στα πυκνά τότε σκοτάδια της αμάθειας, της πνευματικής σκλαβιάς και της δουλείας ανέτειλε το φως και έλαμψε σ' όλη την ανθρωπότητα η

μορφή Εκείνου, τη γέννηση του οποίου σήμερα γιορτάζουμε. Και εγεννήθη ο Χριστός, έδρασε με τη διδασκαλία του και τελικά θριάμβευσε.

Ο απρόσιτος θεός ταπεινώθηκε με το να γεννηθεί σε μια φάτνη, οι άγγελοι τον υπνούν, του προσφέρουν τον ύμνο «Δόξα εν υψίστοις θεώ και επί γης ειρήνη».

Οι ουρανοί προσφέρουν τον αστέρα, οι μάγοι τα δώρα, οι ποιμένες το θαύμα, η γη το Σπήλαιον, η έρημος τη Φάτνη και «Ημείς δε μητέρα Παρθένον».

Ο Χριστός σ' όλη την διάρκεια της αγνής ζωής του δεν απέφευγε την μετά των φτωχών και αμαρτωλών συναναστροφή, περιφρονούσε τους πειρασμούς του κόσμου και δεν εφοβείτο, έφθανε μέχρι την αυτοθυσία, ήταν ταπεινός, απλός, πράος και οργίζονταν στην εμφάνιση του ψεύδους.

Μελετώντας κανείς τη διδασκαλία του Ιησού και τη ζωή Του, ό,τι κι αν πιστεύει γι' αυτόν δεν μπορεί παρά να ομολογήσει, πως ο Χριστός δεν είναι απλώς άνθρωπος, ούτε απλώς Θεός, αλλά έχει και τα δύο μέσα του, είναι άνθρωπος και θεός, είναι δηλαδή θεάνθρωπος.

Η ανθρωπότητα παρά τις σημερινές κατακτήσεις της Επιστήμης, με την ψυχική κατάπτωση, παρεξέκλινε από αυτήν και έτσι με την στιγμή βία και την προσήλωση στο χρήμα προσπαθεί να επιφέρει τον παγκόσμιο όλεθρο.

Ούτε η βία, ούτε η δύναμη του χρυσού και τυραννία της οικονομικής εκμετάλλευσης θα υπερισχύει, γιατί εκατομμύρια ανθρώπων ψάλλουν «Χριστός Γεννάται σήμερα».

Γι' αυτό πρέπει να πλησιάσουμε όλοι μαζί το «Σπήλαιο της Βηθλεέμ» να προσφέρουμε την ευγνωμοσύνη μας και να αντλήσουμε θάρρος και δύναμη για τον σκληρό αγώνα της ζωής.

Ας ευχηθούμε να πρυτανεύσει η λογική σε αρχηγούς και αρχομένους, ψάλλοντας όλοι μαζί, τον γλυκύτετον, ύμνον των Αγγέλων που έψαλλαν την νύκτα της γεννήσεως «Δόξα εν υψίστοις θεώ επί γης ειρήνη».

Χρόνια Πολλά

- Βασίλειος Ευάγ. Βόσιος

Χριστουγεννιάτικα Έθιμα της Επαρχίας μας

(Συνέχεια από το τεύχος 11, Νοέμβρης - Δεκέμβρης 1986)

Ξημερώνοντας τα Χριστούγεννα μας έλεγαν οι μανάδες μας:

Καιτερέστ' απόψε θά ρθει το κουτσογόμαρο και θα γκαρίξει και θα μας φέρ' απ' όλα τα καλά.

Ο Άγιο—Βασίλης, με τους μπουναμάδες ήταν άγνωστος σ' εμάς. Εμείς περιμέναμε πότε να ρθούν Χριστούγεννα για να φάμε απ' όλα τα καλά και ν' αρτυθούμε. Στην Κόνιτσα δε αντί για το κουτσογόμαρο περίμεναν άλλο φανταστικό ον. Περίμεναν τη Ρουναρή, την κουρο υν' από το μπουχαρί να τους φέρει τα καλούδια. Τα δώρα μας τα Χριστουγεννιάτικα και Πρωτοχρονιάτικα δεν μας τά φερνε ο Άγιο - Βασίλης τά φερνε ή τά στελνε ο πατέρας. Και ήταν αυτά συνήθως κανένα πιστολάκι - κουμπουρούλι με κίκια, καμιά φουσαρμόνικα μικρούλα, καμιά τσαμπούνα ή σφυρίχτρα και κανένα τόπι ή μπαλόκι. Άλλα παιχνίδια δεν υπήρχαν. Πού η σημερινή αφάνταστη ποικιλία των παιδικών παιχνιδιών... Για τα καιμένα τα κορίτσια φέρνανε συνήθως κανένα τόπι. Οι κούκλες ήταν σπανιώτατες και απρόσιτες. Κούκλες έφτιαναν από κομματάκια υφασμάτων που τάλεγαν «λαντζιάδια» πιθανόν από τη λέξη αλατζάς. Έφτιαναν ακόμη και τόπια από πανί και κουρέλια για να παίζουν.

Τα χαράματα σαν λαλούσε η Χριστουγεννιάτικη καμπάνα και ετοιμαζόμαστε για την εκκλησία έβαζε η μητέρα μου το σιδερόφτυαρο στο κατώφλι για να δρασκελίσωμε σίδηρο και όταν θα πάμε και όταν θα γυρίσωμε, για να είμαστε γεροί και σεδερένιοι όλο το χρόνο.

Στο Χριστουγεννιάτικο τραπέζι έβαζαν πάλι απ' όλα τα καλούδια και υπάρχοντα στο σπίτι: λιχουδιές φρούτα, κ.τ.λ.

Από τα Χριστούγεννα ως τα Φώτα και σ' όλη τη διάρκεια του Δωδεκαήμερου δεν άνοιγαν τα λανάρια να λαναρίσουν, για να μη ρεύουν τα σταφύλια. Τη μέρα των Χριστουγέννων ανάβαμε μεγάλες φωτιές έξω στ' αλώνια και στα σιάδια και χόρευαν τριγύρω ο κόσμος και σε πολλά χωριά, όπως π.χ. στην Πυρσόγιαννη συνήθιζαν να βγάζουν και μαστραπάδες με κρασί και μεζέδες και να κερνούν τους χορευτάδες.

Τη στάχτη του 12 ήμερου δεν τη μούσκευαν. Τη μαζεύανε και την έριχναν στα κλήματα. Στο Κάντσικο (τώρα Δροσοπηγή) καίγανε όλο δρύινα ξύλα και τη στάχτη την ανακάτευαν με το σπόρο του σιταριού, για να μην πιάνουν δαυλό τα γενήματα (σιτηρά). Το ίδιο ακριβώς έθιμο αναφέρει ο Γεώργιος Μέγας υπήρχε και στο Τζήμο της Μεσημβρίας.

Στην Πυρσόγιαννη από την ημέρα του Αγίου Φιλίππου που άρχιζε η σαρακοστή ως την ημέρα του Χριστού, φύλαγαν ένα κλωνάρι μοζντράβας (αγριοκερασιάς) σκεπασμένο μέσα στη στάχτη του τζακιού στον πυρομάχο και το καίγανε μόλις χτυπούσε η πρώτη Χριστουγεννιάτικη καμπάνα.

Στη Βούρμπιανη και σε άλλα χωριά δεν πήγαιναν καθόλου στη βρύση να πάρουν νερό την ημέρα των Χριστουγέννων καθώς και της Πρωτοχρονιάς. Έπρεπε να το είχαν παρμένο από την προηγούμενη.

Κατά τη διάρκεια του 12ήμερου δεν

έδιναν αγγεία δανεικά έξω από το σπίτι, ούτε ζύμωναν ψωμί, ούτε λουζόταν γιατί τα νερά ήταν λεχωνιάρικα από τη γέννα της Παναγιάς. Και στα χωριά των Γρεβενών δεν λουζόταν επίσης το 12ήμερο, καθώς και στη Χίο.

Όποιες χρονιές τα Χριστούγεννα πέφτουν Τετάρτη ή Παρασκευή, όπως π.χ. εφέτος, οι τζομπάνηδες λένε πως δεν ξεχειμάζει και δεν προκόβει το βιό τους, δηλαδή τα γιδοπρόβατα. Και τούτο επειδή 'ναι νηστίσιμες ημέρες. Ούτε πολλά αρνοκάτσικα γεννιούνται, μού λεγε ο Πέτρο Ρενζούλης από την Κόνιτσα.

Απάνω στα βλαχοχώρια της Λάκκας του Αώου έκαμναν πάλι και τούτο. Την προηγούμενη από τα Χριστούγεννα Παρασκευή πήγαιναν σ' ένα μέρος μακρινό που να μην ακούγεται το λάλημα του πετεινού κι εκεί έκοβαν ένα κλωνάρι μοζντράβα αγριοκερασιά πάλι κι ένα κλωνάρι κέδρο που τα παράχωναν στη στάχτη του τζακιού, όπου έμεναν όλο το δωδεκάημερο για να διώχνουν τα δαιμόνια μακριά από το σπίτι. Κατόπι τα σχίζανε, τά φτιαναν σταυρούς και τους έβαζαν στα χωράφια και στα μπαξέδια τους.

Το 12ήμερο πάλι δεν έτρωγαν στεγνά λάχανα.

Οι ονομαστικές γιορτές (τα γιορτάσια)

• • • πριν αναφερθούμε στην Πρωτοχρονιά και στα Φώτα, ας πούμε λίγα γενικά για τες γιορτές και τα γλέντια αυτής της περιόδου.

Εκτός από τες χαρές και τους γάμους που γινόταν κατά τη διάρκεια του 12ήμερου οι ευκαιρίες για διασκέδαση και ξεφάντωμα ήταν πολλές. Και πρώτα πρώτα, όπως είπαμε και στα προηγούμενα, σε κάθε συνοικία ανάβανε μεγάλες φωτιές τα Χριστούγεννα, του Αγίου Βασιλείου, τα Φώτα και τ' Άη-Γιαννιού και χόρευαν τριγύρω τα κορί-

τσια, οι νυφάδες και οι νιοί και σε παλιότερα χρόνια και οι γέροντες και οι γερόντισσες ακόμη. Χόρευαν τραγουδώντας ωραία δημοτικά τραγούδια και χωρίς όργανα. Εκεί στους χορούς αυτούς βλέπανε και τα παλληκάρια τες κοπέλες και αντίστροφα και γινόταν κατόπι προξενιές ή δημιουργόταν ειδύλλια.

Άλλες ευκαιρίες για γλέντι ήταν οι ονομαστικές εορτές των αντρών. Οι γυναίκες φυσικά δεν γιορτάζανε ούτε ονομαστική εορτή ούτε τα γενεθλιά τους που είναι εντελώς ξενόφερτο έθιμο όπως και το Χριστουγενιάτικο δέντρο. Γιόρταζαν λοιπόν κατά τη διάρκεια του Δωδεκαήμερου: οι Χρήστηδες, οι Στέφανοι, οι Βασίληδες, οι Θεοφάνηδες, οι Φώτηδες και οι Γιάννηδες.

Στην εκκλησία που πήγαιναν, ο επίστροπος τους έφερνε όπως συνηθίζεται ακόμη - τη φιγούρα ή απλάδα, έριχναν χρήματα και τους πρόσφερνε λουλούδια. Όταν τελείωνε η εκκλησία τα σπίτια των εορταζόντων ήταν ολάνοιχτα και έτοιμα να δεχτούν τους επισκέπτες.

Στα χωριά συνηθίζεται ακόμη να σχηματίζουν οι άνδρες παρέες - παρέες από 10 - 15 άτομα μετά την εκκλησία και να κάνουν ομαδικά επισκέψεις στα σπίτια αυτών που εορτάζουν. Στην Κόνιτσα κόπηκε γύρω στα 1960 - 65 το ωραίο αυτό έθιμο. Στα χωριά όπως είπαμε υπάρχει ακόμη, αλλά εγώ θα το περιγράψω αναφερόμενος στο παρελθόν.

Τους υποδεχόταν λοιπόν οι νοικοκυραίοι και τους πρόσφερναν ρακή που την έπιναν όλοι από το κοινό παγούρι χωρίς ποτηράκια και παίρνανε για μαζέ (ορεκτικά δηλαδή), σταφίδες, μήλα ή ζαχαράτα και μπιρμπιλία.

Οι ευχές ήταν στερεότυπες.

— Χρόνια Πολλά. Να ζήσεις Βασίλη (π.χ.) εκατόχρονος. Να χαίρεσαι τ' ονομά σου, τη φαμίλιά σου.

— Εβίβα και του χρόνου.

Οι υπεκρήδες που δεν αρκούσαν

στο λίγο - λίγο που έβγαζε το παγούρι, το ξεβούλωναν με τρόπο και το άδειάζαν. Καπόπι το δίνανε στη σπιτονοικοκυρά λέγοντας.

— Πάρτο κυρά, τρύπησε.

Κι εκείνη το ξαναγέμιζε για δεύτερη και τρίτη φορά. Θυμάμαι έναν αρκετά μεγαλύτερό μου στα χρόνια φίλο μου - που έγινε πρόωρα μακαρίτης από το πιτό - το Γιάννη τον Τσούκα ο οποίος είχε την εξής συνήθεια. Όταν ξεκινούσαμε να φύγωμε και οι σπιτονοικοκυραίοι βγαίναν έξω στο διάδρομο για να τους αποχαιρετήσουν οι επισκέπτες, αυτός έμενε τελευταίος. Ξεβούλωνε και στράγγιζε το παγούρι κι έριχνε και τα υπόλοιπα ζαχαράτα και σταφίδες στες τσέπες του. «Να πάω λίγα και στα σπουρίδια, δηλαδή στα σπουργίτια μου, έλεγε» Και εννούσε τα παιδιά του που είχε τέσσερα - πέντε. Το ίδιο έκαμνε και το απόγευμα που πίναμε κρασί.

Όταν οι εορτάζοντες ήταν πολλοί, διακόπταμε το μεσημέρι και συνεχίζαμε το απόγευμα. Τότε πίναμε κρασί από τον κοινό μαστραπά χωρίς ποτήρια και με διάφορους μεζέδες: καρύδια, κραμβολάχανο - αριμιά - πασπαλισμένο με κόκκινο πιπέρι, τυρί με ψωμάκια, βακαλάο κ.τ.λ.

Οι νέοι και κυρίως τα ανύπαντρα παιδιά παίρνανε μαζί τους και τους οργανοπαίχτες (τα βιολιά) όπου υπήρχαν βέβαια και επισκεπτόταν τα σπίτια που γιόρταζαν. Χόρευαν λοιπόν και διασκεδάζαν όχι μόνον αυτοί αλλά και οι σπιτικοί και οι κοπέλες ακόμη και έτσι είχαν την ευκαιρία και πάλι οι ανύπαντροι να νυφοδιαλέξουν, διότι στην εκκλησία ούτε που πατούσαν τ' ανύπαντρα κορίτσια.

Υπήρχαν όμως και μερικοί ηλικιωμένοι μερακλήδες που παίρνανε κι αυτοί δεύτερη κομπανία με όργανα, όταν εύρισκαν, και πήγαιναν στες «ονομασίες», επισκέψεις δηλαδή. Αυτοί τραγουδούσαν πολύ όμορφα παλιά τραγού-

δια και χόρευαν επίσης παλαιακούς θαυμάσιους χορούς.

Ήταν όμως εκλεκτικοί και απαιτητικοί. Ξεκρεμούσαν μόνοι τους τον καπνιστό παστρεμά και τα λουκάνικα από το ταβάνι της ογνίστας και του μαντζάτου που τα έψηναν στα κάρβουνα και γινόταν νιστιμώτατοι μεζέδες. Ήθελαν δε να είναι πάντοτε γεμάτος ο μαστραπάς. Όπου υπήρχε καλό κρασί τόστρωναν για τα καλά. Στα σπίτια όμως που δεν είχαν κρασί της προκοπής, ή δεν πήγαιναν καθόλου ή έφευγαν αμέσως λέγοντας στη συνθηματική γλώσσα των μαστόρων στα κουδαρίτικα: «Δε φορεί όρματον τροχό, είναι τσερμελής, άειντε να καφαλίσωμε». Δηλαδή, δεν έχει καλό κρασί, είναι ξυνό άγριο, πάμε να φύγωμε.

Οι γυναίκες έκαμναν τις επισκέψεις των πάντα το απόγευμα και μόνο σε στενούς συγγενείς και φίλους, ιδίως στην Κόνιτσα οι γυναίκες δεν πήγαιναν το ίδιο αλλά άλλα απογεύματα, για να λένε πολλές κουβέντες. Τότε προσφερόταν γλυκά του κουταλιού και άλλα διάφορα, αλλά όλα σπιτίσια εκτός από το λουκούμι μόνο που το παίρνανε από τα ζαχαροπλαστεία.

Συνηθισμένες ευχές των γυναικών ήταν οι ακόλουθες:

— Χρόνια του πολλά, να ζήσει εκατόχρονος, να τον χαίρεστε. Βοηθειά του, να χαίρεται τ' ονομά του, το στεφάνι του (τη γυναίκα του δηλαδή), και τα παιδιά του.

Στες γυναίκες έλεγαν «Να χαίρεσαι τον άντρα σου (ή το στεφάνι σου) και τα παιδιά σου.

Για τα παιδιά έλεγαν πάλι. «Να ζήσει εκατόχρονο, να χαίρεται τ' ονομά του. Να το χαίρουντ' οι γονέοι του και καλή του πρόοδος.

Και στους γέροντες ακόμη που γιορτάζανε έλεγαν:

«Πολλά τα έτη της αφεντιάς σου. Να ζήσεις εκατόχρονος. Να χαίρεσαι τ'

ονομάς' αφέντη, το στεφάνι σου (άν είχε τη γριά του), τα παιδιά και τ' αγγόνια σου και καλά γεράματα.

Αυτές κι άλλες διάφορες ακόμη ευχές έλεγαν κι έπαιρναν γλυκά, έπιναν καφέδες και έλεγαν διάφορες κουβέντες και κουτσομπολιά.

Κάλαντα Αγιοβασιλειάτικα δεν τραγουδούσαν στα χωριά μας τα παιδιά επί τουρκοκρατίας. Το έθιμο αυτό μας ήρθε μαζί με το Ελληνικό μετά το 1913. Συγκεκριμένα θυμάμαι πως ήμουν στην Τρίτη τάξη του Δημοτικού όταν ο δασκαλός μας ο Ρεμπέλης μας πρωτόμαθε το τραγούδι του Αγιο - Βασίλη και μας έβαλε να περπατήσωμε στα σπίτια να το ψάλωμε.

Οι γριές τότε άρχισαν να μουρμουρίζουν «Τι 'ναι πάλιε ετούτ' η καινούργια ζάντζα που μας άνοιξ' ο δάσκαλος.»

Τα δώρα πάλι (όπως προανάφερα) μας τάφερνε ο πατέρας από το ταξίδι (ή τάστελνε) και όχι ο Άγιο - Βασίλης.

Το βράδι της Παραμονής έτρωγαν συνήθως κοινές τηγανίτες λαγκίτες, τες λεγόμενες τηγανίτες.

Αναστ. Ευθυμίου

Συνεχίζεται



«Η Δοξασμένη Κοιλάδα»
(Η Λεκάνη του Αώου, η Αρχαία Παρα-
ναία).

Μέρος Δεύτερον.

Όπως γράψαμε παραπάνω, οι παρυφές του Σμόλικα και της Τύμφης, πολύ γειτνιάζουν. Κάποτε θα ήταν ενιαίες.

Θ' αποτελούσαν μια ωραία κατάφυτη και καταπράσινη κοιλάδα. Φύσει όμως κατά το πλείστον ασβεστολιθικές, επέστησαν στο πέρασμα του χρόνου διάβρωση απ' τα πολλά νερά. Εκείνα, με τις συνεχείς διαβρώσεις των, εδημιούργησαν τον Αώο Ποταμό, που στην αρχαιότητα ελέγετο «Αίας ή Αράου» Ελέγετο και Αύος. Συνεχίζοντας ο Αώος τη πορεία του, ήσυχα και ήρεμα - το ήσυχο το νερό, τρυπάει το βουνό - Πέτυχε να δημιουργήσει τη περίφημη παρθενική χαράδρα του, να διαχωρίσει κατά βάθος τις ενιαίες παραφές του Σμόλικα και της Τύμφης εις ένθεν και εκείθεν.

Ένθεν οι Παρυφές του Σμόλικα, η Λάκκα του Αώου. Εκείθεν οι βορειοανατολικές Παρυφές της Τύμφης, το Ακροζαγόρι.

Έτσι γεωφυσικά, διαμορφώθηκε μια Κοιλάδα, που δεσπόζεται απ' τις κορυφές του Σμόλικα και της Τύμφης, διασχίζεται κατά μήκος απ' τον Αώο Ποταμό, τεμαχίζεται στις πλαγές της απ' τους πολλούς παραποτάμους του. (ποταμοκοιλάδα).

Είναι ως είδαμε η Κοιλάδα αυτή, η ένδοξη, Κοιλάδα του Αώου, στην οποία τόσα γεγονότα υψίστης σημασίας διαδραματίστηκαν. Είναι, όπως θα δούμε η Κοιλάδα αυτή, η Αρχαία παρουσία με τους Αρχαίους κατοίκους της τους Παραναίους. Είναι σήμερα η λεγόμενη Λεκάνη του Αώου με τους παρώειους γηγενείς κατοίκους της.

Σχετικά, με τα πολλά ονόματα του Αώου Ποταμού, και την ονομασία των γύρω του κατοίκων, αναφέρονται τα εξής. Ο HAMMOND, Άγγλος καθηγητής των Ελληνικών στο Πανεπιστήμιο

Του Ηλία Ευθυμίου Παπαζήση

Bristol, στο βιβλίο του «Ήπειρος» (Γ) γράφει στη σελίδα 75. «Τα ονόματα των άλλων ποταμών στην παλαιά Παράδοση είναι Αίας ή Αράουα (Χάριν του νεωτέρου «Αώος» Στη σελίδα 142, ο Αώος καλείται Αίας υπό του «Εκαταίου.»

Στη σελίδα 75 - 76 «Τα ονόματα φυλών ή περιοχών, που μπορεί, να πήραν τ' όνομά τους κατά την πρώιμη παράδοση είναι όλες πολυάριθμα... Παραουαίοι, Παραοναίοι, και Περραιβοί, φαίνεται να παράγονται από το Ποτάμι Αίας ή Αώος.»

Δεν θα ήτο υπερβολή, εάν στο σημείο αυτό και ημείς προσθέσομε τούτο. Ότι ετυμολογικά, βρίσκομε κάποια συγγένεια στα ονόματα Αίας και «Μπαιάσα» όπως ελέγετο άλλοτε το Παρώειο χωριό βωβούσα Ζαγορίου. Με το όνομα «Μπαιάσα» υπάρχουν και σήμερα παρόμοιες τοποθεσίες στο χωριά Παλαιοσέλλι και Βρυσοχώρι της Κοιλάδος του Αώου. Αν αφαιρέσομε λοιπόν απ' την λέξη «Μπαιάσα» τα αρχικά σύμφωνα ΜΠ, και το τελικό α, μένει καθαρά αιασ(3). Αντί τα σύμφωνα ΜΠ, θα υπήρχε μάλλον το σύμφωνο Β, που κατά συνήθεια προφέρεται ΜΠ. (όπως αντί Βρυάζα, Μπρεάζα, αντί βρε, βρε, αντί βράτσο μπράτσο κ. ά) Φανερώνει δε γη λέξη «Μπαιάσα», επί τον Αίανο.

Ο Κώστας Κρυστάλλης ονομάζει τους γύρω του Αώου Ποταμού κατοίκους παραναίους, γιατί άλλοτε ο Αώος ελέγετο «Αύος» (Παρά τον Αύον) (Άπαντα Κρυστάλλη, σελίδα 25 κεφ. περί Σαμαρίνας.)

Επίσης παριναίους αποκαλεί τους περί τον Αών κατοικούντας και ο Στράβων και τους τοποθετεί στην αριστερά όχθη του Αώου Ποταμού. (Αλεξίου Πάλλη, «Πανδώρα» 1 -7 -1858 τεύχος Α. »

Περισσότερο σαφής για τους Παραναίους και τον τόπο της διαμονής των, είναι ο αρχαιολόγος Δημήτριος Ευαγγελίδης. Εκείνος τοποθετεί αυτούς περί τον Αώο ποταμό και από τη μια πλευρά και την άλλη αυτού. Στο βιβλίο του «Αρχαίοι κάτοικοι της Ήπειρου» σελίδα 24, ο Ευαγγελίδης γράφει: «Τη βορειότερη οροσειρά της Πίνδου, που διακλαδώσεις της αποτελούν, ο Λάκμων, η Τύμφη, και ο Λύγκος, κατείχον οι Τυμφαίοι και Παρωραίοι που αντιστοιχούσαν με το σημερινό Ζαγόρι.

Στα Β.Δ. κατοικούσαν οι Παραναίοι από τη μια μεριά και την άλλη του Αώου, που γνωρίζουμε και την Ελληνική τους Πόλη Ερίβοια.»

Που ακριβώς έκειτο η πόλη των Παραναίων Ερίβοια, δεν μας αγαφέρει συγκεκριμένα ο Ευαγγελίδης. Γι' αυτό για τη ρητή τοποθεσία της πόλεως αυτής πολλές γνώμες ειπώθηκαν. Ο Κώστας Κρυστάλλης τοποθετεί την Ερίβοια μεταξύ Κονίτσης και Σαμαρίνας. (Απαντα σελ. 25, κεφ. περί Σαμαρίνης.)

Ο ίδιος πάλι Κρυστάλλης στη πραγματεία του «Αι τρεις Δρακόλιμναι επί των ορέων της Πίνδου» τοποθετεί την Ερίβοια περί την Κόνιτσα.

«Στης Σαμαρίνας τα βουνά, στις Εριβοίας τους τόπους, εκεί που πέντε περπατούν και δέκα δεν διαβαίνουν...»

Σε υποσημείωση δε ο Κρυστάλλης γράφει «Η λέξις Ερίβοια, εν αυτώ τω πρώτω στίχῳ απαντωμένη, ούσα ὄνομα αρχαίας Ελληνικῆς και κειμένης κατά τας αποφάνσεις των πλείστων περιηγητῶν και γεωγράφων, περί την σημερινήν Κόνιτσα, περί ἣν ακριβῶς και τα βουνά της Σαμαρίνας...»

Ο Πουκεβίλ, Γάλλος Πρόξενος στα Ιωάννινα επί Τουρκοκρατίας, ἦτο και ιστορικός. Στο βιβλίο του «ταξίδι στην Ήπειρο επί Τουρκοκρατίας» στο 57ον μέρος του βιβλίου του «Περιήγησι στα

χωριά της Πίνδου» στα σχετικά με τη περιφέρεια Κονίτσης γράφει και τα εξής:

«Προς την Επαρχία του Γρεβενού θ' αναγνωρίσει το Γρισπάνι, το Παλαιοσέλι, Πόλη αρχαία, που δεν μου είναι γνωστό το ὄνομα της, τους Πάδες, το Αρμάτοβο κοντά στους λόφους των Λύγγων, και τη Βράτζα στο απέναντι κράσπεδο της λεκάνης της Ρέντιας.

Διευκρινίζομε, ὅτι το βιβλίο τούτο του Πουκεβίλ, μεταφρασμένο ἀπ' τον λογοτέχνη κ. Δημήτριο Σιωμόπουλο, δημοσιεύθηκε τμηματικά στην Εφημερίδα των Ιωαννίνων ο Πρωϊνός Λόγος» Το σχετικό δε 57ον μέρος αυτού στην ίδια εφημερίδα στις 5 Ιουνίου του 1980.

Ως γνωστό, το χωριό το Παλαιοσέλι, αρχαία πόλη κατά τον Πουκεβίλ, είναι χτισμένο στις παρυφές του Σμόλικα, στη Λάκκα Αώου.

Ακριβώς μεταξύ της Κονίτσης και της Σαμαρίνας. Ὅσο δε απέχει οδικῶς ἀπό την Κόνιτσα, απέχει σχεδόν κι ἀπ' την Σαμαρίνα Παρατηρούμε λοιπόν, ὅτι τα ὅσα γράφει ο Κρυστάλλης, συγκλίνουν, ταυτίζονται μ' εκείνα που γράφει ο Πουκεβίλ ὡστε αυθόρμητα, γεννιέται το Ερώτημα. Ἦταν πράγματι πόλη το Παλαιοσέλλι, και σε καταφατική ἀπάντησι ποιό ἦταν τ' ὄνομά της; Να ἦταν ἄραγε η Ελληνική πόλις Ερίβοια, η πόλη των Παραναίων που μνημονεύει ο Ευαγγελίδης και τη τοποθετεί ο Κρυστάλλης ματαξύ Κονίτσης και Σαμαρίνης, θέση που βρίσκεται σήμερα το Παλαιοσέλλι, ἢ περί την Κόνιτσα ὄχι πάλι μακριά ἀπ' το Παλαιοσέλλι; Φρονούμε, ὅτι αρμόδιοι να μας ἀπαντήσουν στο σπουδαίο αὐτό ζήτημα, είναι μόνο οι ιστορικοί και οι αρχαιολόγοι, κυρίως οι δεύτεροι. Μια επιτυχημένη αρχαιολογική ἐρευνα θα ἦτο επωφελής ὄχι μόνο στην περιοχή, ἀλλά σ' ολόκληρη την Ήπειρο.

Το Παλαιοσέλλι, ως χωριό, ή και ως αρχαία πόλη, δεν ήτο χτισμένο στην σημερινή τοποθεσία αλλά νοτιότερα αυτής, κοντά στον Αώο Ποταμό - Ακριβώς στη σημερινή τοπωνυμία «Σέλλι» στην οποία θα δούμε, δημιουργήθηκε ο πρώτος οικισμός στη λάκκα Αώου με το όνομα «Σέλλι» ή Σέλλιοι, που αργότερα μεταφέρθηκε όπου σήμερα το Παλαιοσέλλι.

Σήμερα συναντά κανείς στη τοπωνυμία Σέλλι ή Σέλλιοι, ίχνη αρχαίου οικισμού, η και μνήματα ακόμη: Επίσης πολλά μνήματα συναντά κανείς και σε άλλα μέρη της νοτίας περιοχής του Παλαιοσελλίου.

Είναι σκορπισμένα εδώ και εκεί τελείως ανεξερεύνητα. Η έρευνα των θα μπορούσε ν' αποκαλύψει πολλά, να φέρει σε φως στοιχεία που κρύβονται στο σκοτάδι από αδιαφορία, αμέλεια, άγνοια ή και υστεροβουλία ακόμη.

Η Ερίβοια που μνημονεύει ο Ευαγγελίδης αναμφισβήτητα ήτο αρχαιότερη πόλη γιατί οι κάτοικοι της οι Παραναίοι ήταν λαός πολύ αρχαίος. Συνεπώς και ο τύπος της πόλης αυτής ήτο αρχαίος, ήτο της εποχής εκείνης. Κατά πάσα πιθανότητα είχε δημιουργηθεί, απ' τη συμπύκνωση και συνοίκηση των γύρω του Αώου. ποταμου Οικισμών των Παραναίων.

Ανεξάρτητα όμως της τοποθεσίας της Ερίβοιας, εκείνο που έχει μεγάλη σημασία είναι, ότι η πόλη αυτή κατά την ομολογία του αρχαιολόγου Δημητρίου Ευαγγελίδη, ήτο Ελληνική.

Κατ' ακολουθία και οι κάτοικοι αυτής οι Παραναίοι, ήταν Έλληνες. Αλλά και η λέξη (όνομα) Ερίβοια είναι Ελληνική σύνθετη στην οποία δίδομε την Ερμηνεία (Ερι - βοια) εξαίρετα βόδια. (ως ερίτιμος - Έρι - τιμή.)

Προφανώς το όνομά της η Ερίβοια το πήρε απ' την ασχολία των κατοίκων της που ήτο κυρίως η κτηνοτροφία και ο κλάδος αυτής η αγελαδοτροφία βοϊδοτροφία.

Χωρίς δε ν' αποκλείσωμε τελείως κάθε πιθανότητα, ότι ανάγεται στα παλαιά εκείνα χρόνια, σημειώνουμε από τη προσωπική μου αντίληψη και τούτο. Ότι οι κάτοικοι Παλαιοσελλίου μέχρι το έτος 1907, διατηρούσαν ως οικόσιτα μόνο βοϊδοειδή (αγελάδες - βόδια), τα οποία από επιπολαιότητα και αβλεψία τα αντικατέστησαν με γιδοπρόβατα.

Απ' όσα γράψαμε ανωτέρω για τους Παραναίους, συμπεραίνομε ότι και οι απόγονοι αυτών οι σημερινοί Παρώειοι κάτοικοι της Κοιλιάδος του Αώου, είναι Ελληνικής καταγωγής.

Αβασάνιστα λοιπόν μερικοί θέλησαν ν' αμφισβητήσουν την Ελληνική καταγωγή των. Ως φαίνεται παρεσύρθησαν στην άποψη αυτή απ' τη τοπική διάλεκτο που ομιλούν οι κάτοικοι αυτοί, την Ελληνοβλαχική ή Κουτσοβλαχική. Η διάλεκτος όμως αυτή είναι θέμα γενικότερο, γιατί την ομιλεί μεγάλος υγιής Ελληνικός πληθυσμός.

Κατά τον Επιστήμονα δε Ερευνητή Καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών Αντώνιο Κεραμόπουλο, η διάλεκτος αυτή η Ελληνοβλαχική ή Κουτσοβλαχική, εμφανίσθηκε μετά τη κατάληψη της Ελλάδος απ' τους Ρωμαίους πως δε δημιουργήθηκε θα δούμε παρακάτω.



«ΚΟΝΙΤΣΑ ΛΑΪΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ Α.Ε.

Φίλοι και φίλες,

Πέρασαν περίπου τέσσερα χρόνια από την ίδρυση της εταιρίας.

Σκοπός της ήταν και είναι η αξιοποίηση των πλουτοπαραγωγικών πηγών και η ανάπτυξη της περιοχής.

Ένας από τους πρώτους στόχους ήταν η δημιουργία ξενοδοχειακής μονάδας που αποτελεί την βασική υποδομή για την παραπέρα τουριστική ανάπτυξη.

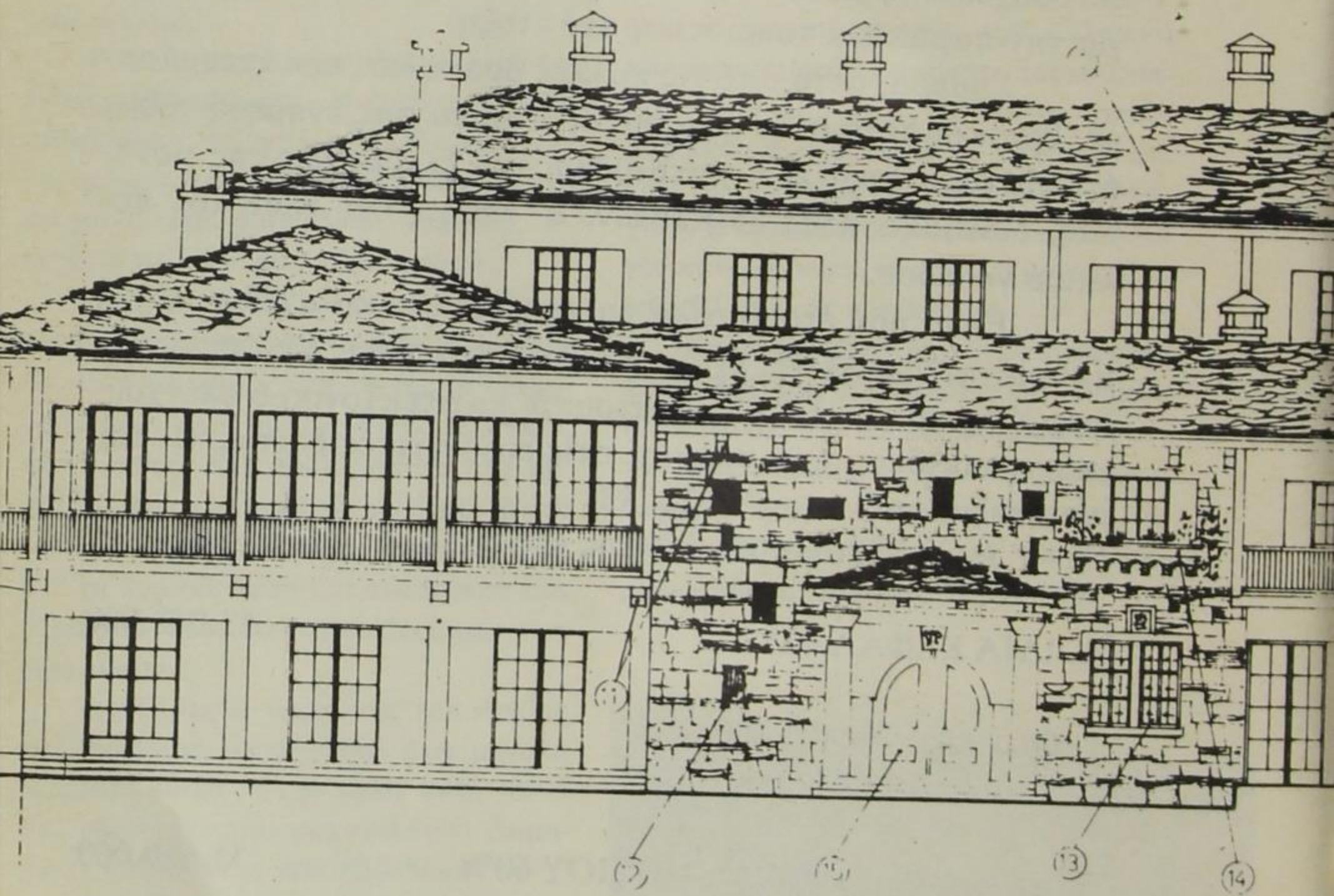
Σήμερα, μετά από τις πολλές δυσκολίες που ξεπεράσαμε, βρισκόμαστε στην ευχάριστη θέση να σας ενημερώσουμε ότι σύντομα αρχίζει η κατασκευή της ξενοδοχειακής μονάδας, δυναμικότητας 85 κλινών, Β' τάξης, στη θέση του παλαιού γηπέδου.

Είναι ήδη έτοιμα όλα τα Αρχιτεκτονικά σχέδια και οι απαραίτητες μελέτες, έχουν παρθεί οι εγκρίσεις από τις αρμόδιες Υπηρεσίες - Ε.Ο.Τ., επιτροπή Αρχιτεκτονικού ελέγχου - και η επένδυση έχει υπαχθεί στις ευεργετικές διατάξεις του αναπτυξιακού νόμου 1262 / 82.

Η απόφαση αυτή έχει ως εξής:

Α. ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	53.042.000
1. Οικόπεδο	20.400.000
2. Μετρητά	32.642.000
Β. ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ 60%	78.690.000
Γ. ΔΑΝΕΙΑ	19.818.000
ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	151.550.000

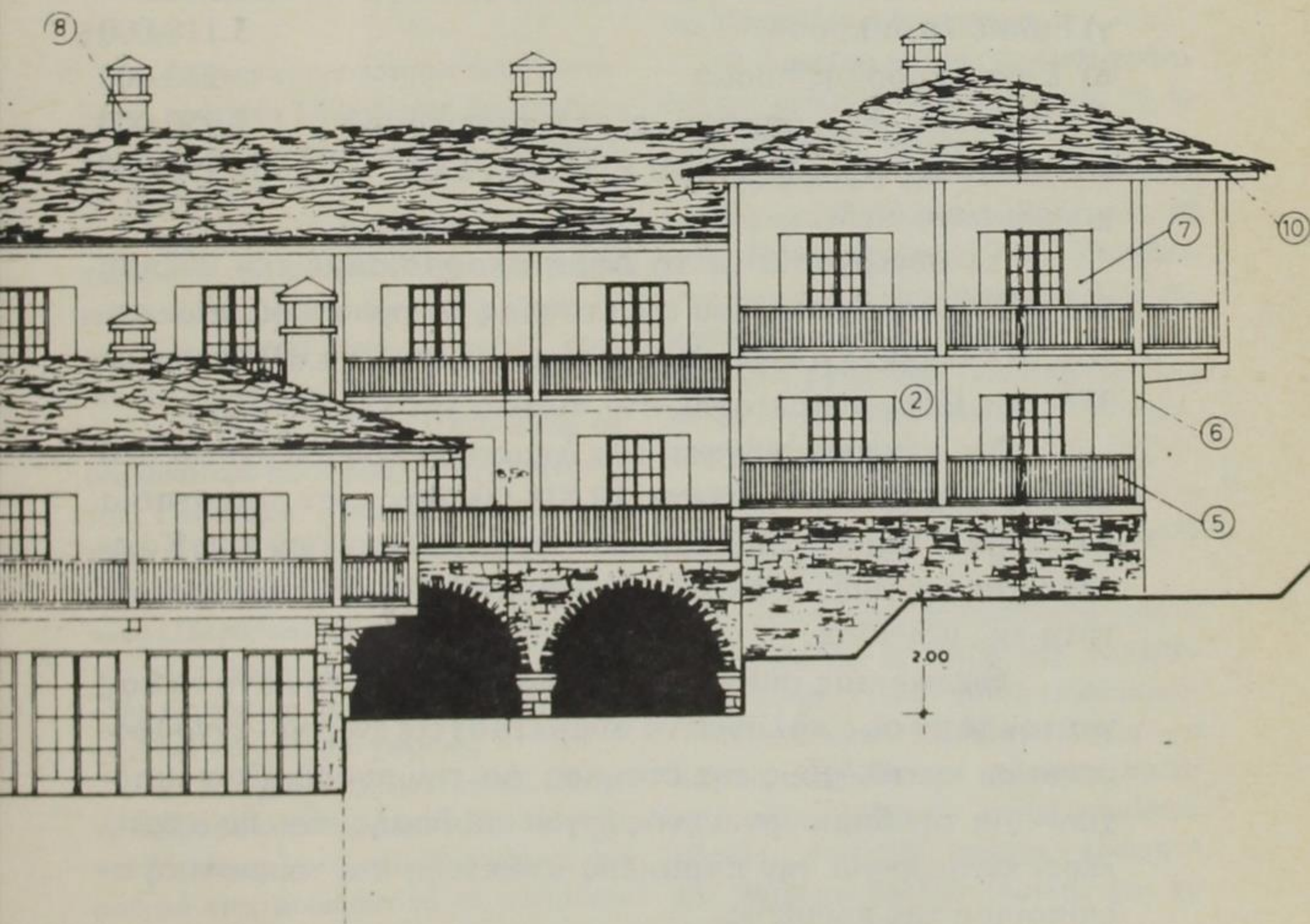
Συνέχεια βελ. 130



ΕΔΡΑ: ΚΟΝΙΤΣΑ 44100

Τηλ. (0655) 22 - 903

«ΚΟΝΙΤΣΑ ΛΑΪΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ Α.Ε.»



ΠΡΟΣΟΨΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ

Η δαπάνη της παραγωγικής επένδυσης ανέρχεται στο ποσό των 131.150.000 δρχ. και περιλαμβάνει.

	Δρχ.
α) κτιριακές εγκαταστ. όγκου 11.360 Μ ³ ποσού	115.282.000
β) Ειδικός μηχανολογικός εξοπλισμός ποσού	4.550.000
γ) Ειδικά έργα ποσού	3.118.000
δ) Έργα υποδομής ποσού	250.000
ε) Επίπλωση - διακόσμηση - εξοπλισμός ποσού	7.950.000
ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	131.150.000

χρόνια είναι 60 %

Σε συνεργασία με το Δήμο αποφασίσαμε την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρίας με την αγορά νέων μετοχών και την εγγραφή νέων μετόχων, ώστε να καλύψουμε το 35% της ίδιας συμμετοχής στο σύνολο της επένδυσης.

Με την επιχορήγηση του Δημοσίου που ανέρχεται στο 60% το χαμηλό δάνειο ύψους 19.818.000 δρχ., την συνεργασία του Δήμου και την συμπαράσταση των κατοίκων της Κόνιτσας και της γύρω περιοχής, θεωρούμε δεδομένη την βιωσιμότητα της μονάδας.

Θεωρώντας σίγουρο, το ενδιαφέρον και την αγάπη σας για τον τόπο σας καλούμε να συμμετάσχετε ενεργά - εγγραφόμενοι σε καταλόγους της εταιρίας για την αγορά νέων μετοχών - για την δημιουργία ενός έργου υποδομής, που θα αποτελέσει κίνητρο για την παραπέρα ανάπτυξη και τουριστική αξιοποίηση της περιοχής.

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΣΠΥΡΙΔΩΝΕΙΟΣ ΣΧΟΛΗ

Μερικά κτίσματα της επαρχίας μας έχουν τέτοια ιστορία που η συντήρησή τους είναι υποχρέωση για μας τους νεότερους.

Ένα τέτοιο κτίριο είναι η Σπυριδώνειος Σχολή στο Γανναδιό.

Ο σύλλογος Γανναδιωτών «ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΤΑΞΙΑΡΧΑΙ» κάνει, ό,τι μπορεί. Η πολιτεία δεν πρέπει να κωφεύσει.

Με πολλή συντομία η ιστορία της σχολής.

1. - Είναι κληροδότημα του Γανναδιώτη ευεργέτη Σπυριδωνος Ξεινού ο οποίος έζησε και πλούτισε στη Ρουμανία ως έμπορος.

2. - Το έτος 1845 με διαθήκη του στο χωριό του το Γανναδιό, είχε αφήσει την εις Βουκουρέστιον ιδιοκτησίαν του αξίας τότε 25.000 φράγκων «προς ίδρυσιν εκκλησίας και Σχολείου».

3. - Κτίστηκε το έτος 1878 πάνω σε ένα ιδιαίτερο είδος βράχου της Κοινότητας Γανναδιού. Απρόσφορη φαίνεται τώρα η θέση της αλλά ίσως συνετέλεσε κι εδώ η τάση του ανθρώπου να κτίζει τους «Παρθενώνες» του ψηλά. Ίσως δε και ήταν δίκαιη η ιδέα ότι, οι σπουδαστές έπρεπε να φοιτούν κάπου μακριά από την κίνηση του χωριού.

4. - Το σχέδιό της είναι απλό. Πέτρινο διώροφο παραλληλεπίπεδο κτίριο Τα πολλά καμπυλωτά στο άνω μέρος, παράθυρά του, μοιάζουν να σε κοιτάζουν με κάποια γοητεία. Η άκρη της στέγης δίνει θαρρείς ένα πνευματικό ή διδασκαλικό τόνο που γεννάει σεβασμό, για το όλο οικοδόμημα. Η πόρτα στενή ίσως για λόγους ασφαλείας. Κύριοι χώροι είναι οι δύο μεγάλες αίθουσες (ισογείου και Ιου ορόφου). το Επιμελητήριο, το Γραφείο και το Μουσείο (παλαιά δωμάτιο μηχανής κινηματογράφου και γενήτριας ρεύματος).

Ήταν πλήρες Σχολαρχείο, κοινό για τις τρεις Κοινότητες (Γανναδιό, Μόλιστα, Μοναστήρι) στο οποίο προπολεμικά, φοιτούσαν 70 περίπου μαθητές.

Η Σπυριδώνειος Σχολή και η δωρεάν φοίτηση ήταν η αιτία που πολλοί Μολιστινοί μορφώθηκαν ικανοποιητικά ακόμη και επί Τουρκοκρατίας. Το διδακτικό προσωπικό από το 1912 ως το 1917, ήταν κατά πληροφορίες του ντόπιου δασκάλου Ιωάνν. Γέγιου, δύο ελληνοδιδάσκαλοι και ένας δημοδιδάσκαλος. Τελειώνοντας κάποιος τη Σπυριδώνειο Σχολή, πήγαινε στο Γυμνάσιο Τσοτυλίου ή Ιωαννίνων.

Ο ανωτέρω ευεργέτης κάθε χρόνο διένεμε στους απόρους μαθητές τα διδακτικά βιβλία δωρεάν.

Με σχετικό όρο του δε, από τους τόκους κατάθεσης ποσού δραχ. 135,000 στην Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, στο όνομα της Σπυριδωνείου Σχολής, γινότανε η συντήρησή της.

Όπως αναφέρει το βιβλίο του συμπατριώτη Δ. ΤΖΙΑΛΟΠΟΥΛΟΥ «Ηπειρωτικόν Ημερολόγιον η Νέα Ελλάς 1914» η Σπυριδώνειος Σχολή είναι το μεγαλύτερο Δημόσιον καθίδρυμα της Επαρχίας Κονίτισης.

Σήμερα, έπειτα από τόσα χρόνια και πολέμους, το κτίριο της Σπυριδωνείου Σχολής, μένει πάντα επιβλητικό.

Στο Γραφείο των δασκάλων, σε μια παλαιά βιβλιοθήκη, σώζονται ακόμη μία ολοκληρωμένη εγκυκλοπαίδεια, χάρτες, υδρόγειος σφαίρα, αριθμητήριο, διάφορα όργανα φυσικής και χημείας και άλλα.

Έμεινε όμως εγκατελειμμένο και άχρηστο (λέξη με τόση ειρωνεία, όταν μπορεί να προσφέρει τόσες υπηρεσίες, για σύγχρονους σκοπούς).

Αθήνα 13 Οκτωβρίου 1987.
ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ Γ. ΔΕΡΜΙΤΖΑΚΗΣ
Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ Α. ΘΕΟΔΟΣΗΣ.

Θέμα: Σμόλικας: Δασική εκμετάλλευση, αιτία σοβαρής υποβάθμισης.

Ιωάννινα, 5/11/87

Κύριοι,

Σε μια πρόσφατη εξόρμηση του Συλλόγου μας στις νότιες παρυφές του Σμόλικα (περιοχή Λάκκας Αώου), διαπιστώσαμε με μεγάλη ανησυχία και για άλλη μια φορά την παντελή απουσία μέριμνας από πλευράς υπευθύνων για την σωστή διαχείριση και κατά συνέπεια διατήρηση τού σπάνιου φυσικού πλούτου της περιοχής.

Το δεύτερο σε υψόμετρο βουνό της χώρας μας, με τα μεγαλοπρεπή δάση, τα αιωνόβια ρόμπολα, τα άφθονα νερά και την μοναδική χλωρίδα και πανίδα του βρίσκεται σε ένα κρίσιμο στάδιο μαρασμού και υποβάθμισης, θύμα αλόγιστων ανθρώπινων επεμβάσεων.

Θα αναφερθούμε κυρίως σε δύο αίτια, σε μια ύστατη προσπάθεια αφύπνισης των εκάστοτε αρμοδίων:

1) Το θέμα των δασικών δρόμων, που στην ουσία πρόκειται για το «σύνδρομο της μπουλντόζας» που πλήττει σχεδόν ολόκληρη την ορεινή Ελλάδα.

Στην προκειμένη περίπτωση η διάνοιξη και συνεχής επέκταση του δασικού οδικού δικτύου όχι μόνον επιδεινώνει το τρομερό πρόβλημα της διάβρωσης που έχει ήδη ερημοποιήσει πολλά πρηνή του Σμόλικα, αλλά και απειλεί σοβαρά με εξαφάνιση την ορεσειβία πανίδα. Συγκεκριμένα από πρόσφατες μαρτυρίες κατοίκων των γύρω χωριών μαθαίνουμε ότι στον δασικό δρόμο μεταξύ Πάδων και Αρμάτων που παραμένει εντελώς αφύλαχτος στην διάρκεια της κυνηγετικής περιόδου (φαίνεται ότι σε κανένα αρμόδιο δεν ήρθε η «επιφοί-

τηση» να φράξει την είσοδο με ένα σωρό από χώμα ή κομμένους κορμούς), ανεβοκατεβαίνουν ανενόχλητα караβάνια λαθροκυνηγών με πλήρη εξοπλισμό διακυκτέρευσης (προβολείς κ.λ. π.). Οι εν λόγω «ευγενείς αθλητές» είτε κατασκηνώνουν στο βουνό σε μεγάλο υψόμετρο επί δύο ή τρεις μέρες είτε οργώνουν την γύρω περιοχή με τα αυτοκίνητά τους αποδεκατίζοντας έτσι λαγούς και αγριόγιδα. Πριν από δυο εβδομάδες περίπου, μια τέτοια ομάδα από την Άρτα εκτέλεσε με αυτόν τον τρόπο εν ψυχρώ 15 λαγούς.

Βέβαια οι καταστροφικές συνέπειες αυτού του δρόμου στην πανίδα δεν είναι η μόνη εξαίρεση (βλ. δρόμο δειγματοληψιών Δ.Ε.Η. προς Αώο κ.λ.π.) πράγμα που επαληθεύει περίτρανα τις επιδόσεις των θηροφυλάκων...

2) Για να έρθουμε στο επίμαχο θέμα των υλοτομιών, ένα πολύπλευρο και ακανθώδες κεφάλαιο που χρειάζεται μια ριζική και εκ βαθέων αναθεώρηση εάν βέβαια θέλουμε να μιλάμε για δάση στον Σμόλικα αλλά και γενικότερα στην Ελλάδα σε μερικές δεκαετίες. Αφήνοντας κατά μέρος τις λαβυρινθώδεις και χρονοβόρες γραφειοκρατικές διαδικασίες και τις πάσης φύσεως «μπακάλικες» δοσοληψίες που γίνονται με γνώμονα αποκλειστικά και μόνον το γρήγορο και εύκολο κέρδος, θα αναφερθούμε ειδικότερα στην ύπαρξη ορισμένων ιδιωτών - ξυλεμπόρων που αναλαμβάνουν ή καλύτερα «διεκπεραιώνουν», κατ' ιδίαν, δασοτεμάχια κατόπιν συνεννοήσεως (λέγεται και «εγκρίσεως») με τις δασικές αρχές, αδιαφορώντας και οι μόν και οι δε για το τι αφήνουν πίσω (συνήθως κατακρεουργημένα σεληνιακά τοπία). Η βίαιη αυτή εισβολή στο δάσος συντελείται περίπου ως εξής: α) Προσήμανση των υποψήφιων δένδρων βάσει «διαχειριστικής μελέτης» που εκπονείται από αδρά αμειβόμενο ιδιώτη δασολόγο «του γραφείου-

» και με κριτήρια που περισσότερο έχουν να κάνουν με την ευκολία πρόσβασης δασικών υπαλλήλων και σαρωτικών μηχανημάτων στις συστάδες και λιγώτερο με την πυκνότητα δενδροφυΐας (αραιή σε πολλά σημεία όπου γίνονται υλοτομίες), την φυσική αναγέννηση του δάσους (ελάχιστη για τα ρόμπολα) και την κλίση των πρανών (κατά κανόνα μεγάλη). Είναι δε πλέον ευρέως γνωστό ότι οι τοπικές δασικές αρχές που πραγματοποιούν τις προσημάνσεις υποκύπτουν συχνά στις παράλογες απαιτήσεις των ξυλεμπόρων (η ανεξέλεγκτη κοπή ασφράγιστων ρόμπολων αποτελεί αδιάσειστο αποδεικτικό στοιχείο).

β) Διάνοιξη «δασικού» δρόμου από τον ιδιώτη - έμπορο με «δικό του» εργολάβο - μπουλντοζιέρη» και με έξοδα που του επιστρέφονται (!) υπό μορφήν μυστηριωδών «επιδοτήσεων».

Περιττόν να σημειωθεί ότι τα προβλεπόμενα κονδύλια για το έργο τις περισσότερες φορές (για να μην πούμε όλες) υπερβαίνουν κατά πολύ το πραγματικό κόστος με αποτέλεσμα να οργιάζουν οι «προμήθειες». Τοπογραφική μελέτη χάραξης και διάνοιξης του δρόμου: ανύπαρκτη ή «κατόπιν εορτής». Επί πλέον οι εν λόγω αδηφάγοι επιτήδευοι επωφελούνται της ύπαρξης του δρόμου για παράνομες κυνηγετικές εξορμήσεις μπλοκάροντας την είσοδό του με ογκώδη δασικά οχήματα και ασφαρίζοντας έτσι τα νώτα τους («Το τερπνόν μετά του ωφελίμου»).

Τέλος σε περίπτωση που «δεν βγεί» ο δρόμος (είτε λόγω κάκιστου σχεδιασμού είτε λόγω δήθεν έλλειψης χρημάτων) οι κομμένοι κορμοί (μεταξύ τους και πολλά αιωνόβια ρόμπολα) εγκαταλείπονται επί τόπου, πουλημένοι ή απούλητοι. Να σημειωθεί εδώ ότι οι κάτοικοι των γύρω χωριών δεν έχουν ούτε κατά διάνοιαν το δικαίωμα να αγγίξουν αυτά τα ξύλα.

Ρητή εντολή του Δασαρχείου...

Του χρόνου στις νότιες πλαγιές του Σμόλικα θα γίνουν υλοτομίες για τελευταία φορά. Τα υλοτομήσιμα δάση εξαντλήθηκαν για τα επόμενα δέκα χρόνια. Η φυσική αναγέννηση (όση υπάρχει) πασχίζει να καλύψει τα ρήγματα που δημιουργούν οι καταπτώσεις και το έντονο χειμαρρικό φαινόμενο.

Είναι ευνόητο ότι η ανυπαρξία εκμεταλλεύσιμων δασών συνεπάγεται μεταξύ άλλων και λιγότερη δουλειά (άρα και λιγότερα εισοδήματα) για τους δασικούς συνεταιρισμούς οι οποίοι ήδη βγαίνουν ζημιωμένοι από την παρούσα κατάσταση, και ο φαύλος κύκλος συνεχίζεται.

Μπρος σε αυτό το χάος, μπρος σε αυτήν την άνευ προηγουμένου σπατάλη του δασικού μας πλούτου (όσου έχει απομείνει) και με το πρόβλημα της καταστροφής των δασών να έχει πάρει παγκόσμιες διαστάσεις, τίθεται και πάλι το ίδιο αναπάντητο ερώτημα: οι δικοί μας υπεύθυνοι σε ποιά εποχή ζούν και τι ακριβώς κάνουν; Άραγε εθελουφλούν, έχουν πλήρη άγνοια ή μήπως συμμετέχουν ενσυνείδητα και ανεπαίσχυντα σε αυτό το δράμα που λέγεται απογύμνωση της Ελληνικής Φύσης;

Ας μας απαντήσουν λοιπόν κάποτε...

Με εκτίμηση,
Σύλλογος Προστασίας της Ηπειρωτικής Φύσης.



ΕΙΚΟΝΙΣΜΑΤΑ

Ένα όμορφο Αυγουστιάτικο πρωινό αποφάσισα να κάνω έναν περίπατο ως το εικόνισμα της Ράχης. Αφήνοντας με κάποιο κόπο τα ανηφορικά γκαλτερίμια του χωριού μου Πουρνιά, βρέθηκα έξω από το χωριό στον παλιό ημιονικό δρόμο που οδηγεί προς Μόλιστα - Κόνιτσα.- Όπως θα συνέβαινε στον καθένα μας που θα βρισκόταν στον τόπο του, στις ρίζες του, έτσι και σε μένα, άρχισαν όλα γύρω μου να μου μιλάνε να μου ξυπνούν το παρελθόν.- Οι γέρικες πλέον καστανιές και καρυδιές που τις χαΐδευε ανάλαφρα το πρωινό δροσερό αεράκι, κουνούσαν τα φύλλα τους λες και με καλωσόριζαν όπως τότε, εκείνα τα πρωινά που ανέμελο παιδί σαν ήμουν, έτρεχα πάνω - κάτω σε όσες μπορούσα περισσότερες για να γεμίσω γρήγορα το τρουβέλι μου από τους καρπούς τους γυρνώντας σπίτι μου, γεμάτος χαρά, ενθουσιασμό και ευτυχία, επιδεικνύοντας στους συνομηλικούς μου που συναντούσα στο δρόμο ή στην πλατεία το γεμάτο κάστανα ή καρύδια τρουβέλι μου. Έτσι προχωρώντας οι αναμνήσεις μου διαδέχονταν ή μια την άλλη και χωρίς να το καταλάβω έφθασα στο εικόνισμα της Ράχης. - Εικονίσματα στο χωριό υπάρχουν πολλά. Σε όλες σχεδόν τις διαβάσεις προς όλες τις εξόδους του χωριού και στα επίκαιρα σημεία υπάρχει και Εικόνισμα.

Όλα τα σημεία στα οποία είναι χτισμένα τα εικονίσματα είναι τόσο επιλεγμένα που νομίζεις πως κάποιος μεγάλος Στρατηγός τοποθέτησε τους προσταύτες φρουρούς του χωριού.

Κάθε εικόνισμα έχει και την δική του ιστορία και στον καθένα που το συνάντησε στο περασμά του του θυμίζει και κάτι το ξεχωριστό. - Έτσι και σε μένα τώρα που άρχισαν να ξεδιπλώνουν από την μνήμη μου παλιές αναμνήσεις,

μια γλυκειά, απαλή τρυφεράδα πλημμύρισε την καρδιά μου που σιγά - σιγά την ένοιωσα να χαϊδεύει όλο μου το σώμα και που ήθελα να μείνει παντοτινά να μην με εγκαταλείψει ποτέ.- Εδώ σε τούτο το εικόνισμα παιδιά σαν είμασταν περιμέναμε τους ξενητεμένους μας πατεράδες, θείους, αδελφούς κ.λ.π. συγγενείς μας.- Μόλις τους αντικρύζαμε τρέχαμε πιός θα φθάσει πρώτος να αναγγείλει την χαρμόσυνη είδηση στους δικούς του (να πάρει τα σ'χαρίκια) του ερχομού του ξενητημένου τους παίρνοντας έτσι και το μεγαλύτερο φιλοδώρημα από τους άλλους.- Αυτή ήταν η ευχάριστη πλευρά στο Εικόνισμα της Ράχης, υπήρχε όμως και η δυσάρεστη.

Εδώ πάλι στο ίδιο εικόνισμα γίνονταν ο αποχωρισμός από τα πιο προσφιλή σου πρόσωπα. Πόσες ευχές, πόσες συγκινήσεις, πόσα δάκρυα, πόσα αγκαλιάσματα και φιλιά, συνόδευαν τον ξενητεμένο που κάνοντας τον σταυρό του κοίταζε θλιμένος για μια ακόμη φορά το χωριό του και τους δικούς του, που τον ξεπροβοδούσαν με την σκέψη του πάντα πότε πάλι θα γυρίσει σε τούτο το εικόνισμα της Ράχης να τους ξαναδεί, καζαντισμένος πλέον και φορτωμέ-



Το εικόνισμα της «Ράχης»

νος καλούδια για τους δικούς του, εκπληρώνοντας έτσι τα όνειρα και τις επιθυμίες που έπαιρνε τώρα μαζί του.

Πόσοι νέοι και νέες που με καυτά δάκρυα και φιλιά αποχωρίζονταν ο ένας τον άλλον δεν εναπόθησαν σε τούτο το εικόνισμα τις κρυφές τους ελπίδες για ένα γρήγορο, πάλι, αντάμωμα για πραγματοποίηση των ονείρων τους και εκπλήρωση των επιθυμιών τους.

Όπως και πιο πάνω αναφέρθηκα το κάθε εικόνισμα έχει και την δική του ιστορία και για καθένα μας την δική του ανάμνηση.

Για να διατηρήσουμε όμως την ιστορία τους και τις αναμνήσεις μας πρέπει πρώτα να διατηρήσουμε τα ίδια τα εικονίσματα που πολλά από αυτά έχουν μισογκρεμισθεί ή έχουν καταστραφεί. Νομίζω ότι όλοι μας έχουμε καθήκον να βοηθήσουμε και με πρωτόπορους τους πολιτιστικούς μας Συλλόγους ή τις αδελφότητες κάθε χωριού να αναστηλώσουμε τα εικονίσματα μας αν θέλουμε να διατηρήσουμε με την κληρονομιά των προγόνων μας την ιστορία του τόπου μας, τις δικές μας αναμνήσεις.-

Πουρνιά - Αύγουστος 1987
Νίκος Τζουμέρκας

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Αρκετοί φίλοι - συνδρομητές του περιοδικού μας έχουν περισσότερο από 3 χρόνια να στείλουν τη συνδρομή τους.

Τους παρακαλούμε για άλλη μια φορά, να τακτοποιήσουν την εκκρεμότητα γιατί θα υποχρεωθούμε να διακόψουμε την αποστολή του περιοδικού.

Η εκδοσή του στηρίζεται αποκλειστικά στις συνδρομές!

Η Συντ. Επιτροπή

Μια μικρή ιστορία από την Εθνική Αντίσταση στην Κόνιτσα του Θωμά Σπανού.

Αγαπητή «Κόνιτσα» στο 13ο φύλλο του περιοδικού διάβασα για τη μάχη που έδωσε ο Ε.Λ.Α.Σ κατά την αποχώρηση των Ιταλών από την Κόνιτσα.

Επειδή ζήσαμε τις ώρες εκείνες πολύ κοντά στο πεδίο της μάχης, θέλησα να παρεθέσω στο περιοδικό σας μια μικρή ιστορία.

Όπως ακριβώς αναφέρετε στην αφήγησή σας, το αντάρτικο εκείνη την εποχή και στις τρεις περιοχές (Κόνιτσα, Ζαγορίου, Παγωνίου), είχε φουντώσει.

Το τελευταίο δεκαήμερο του Φλεβάρη του 1943, είχε περάσει από το Πεκκλάρι (σήμερα Πηγή), μια ομάδα του Ε.Λ.Α.Σ. Φυσικά η ιταλική Καραμπινιάρια της Κόνιτσας το έμαθε και οι κινήσεις των Ιταλών ήταν ύποπτες και νευρικές.

Στις 13 Απρίλη 1943, το πρωί, πιάσανε στα Πλατάνια τον Αποστόλη Σπανό από το Πεκκλάρι κι αφού τον ανέκριναν, μάθανε ότι στο Πεκκλάρι, κατά το πέρασμα των ανταρτών, βρίσκονταν και ο Θωμάς Σπανός με το Θωμά Μούσιο. Το πρωί της ίδιας ημέρας και κατά τις 10 το πρωί μας έπιασε στην Αγορά ο Τζούλιο (μπριγαντιέρος) εμένα μαζί με το Θ. Μούσιο και τον Κώστα Γιούσιο, τον Κώστα Κυρζίδη και τον Κώστα Καλογιάννη.

Αφού μας ανέκριναν όλη την ημέρα, απομονωμένους έναν έναν, το βράδυ μας κλείσανε σ' ένα κελί 1,50 μ χ2, στο Ορφανοτροφείο.

Εκεί μέσα βρήκαμε κι άλλους, των οποίων τα ονόματα μου διαφεύγουν. (Την εποχή εκείνη στο Ορφανοτροφείο στεγάζονταν η Καραμπινιάρια).

Καθίσαμε δυο βράδια, στις 13 και 14. Στις 15 το πρωί, κατά τις 10, μας βάλανε χειροπέδες και μας περάσανε μια αλυσίδα στην οποία συνδέονταν όλες οι χειροπέδες, έτσι που δεν μπορούσαμε ούτε τη μύτη μας να σκουπίσουμε, γι αυτό, όταν έκανε κανείς κάτι τέτοιο, έσφιγγε η αλυσίδα όλες τις χειροπέδες και πονούσαμε τρομερά.

Ύστερα μας βάλανε σ' ένα καμιόνι και μαζί με όλη την Καραμπινιάρια ξεκινήσαμε για τα Γιάννινα. Στο Σανοβό, στην κατηφόρα προς το Μπουραζάνι, μας σταμάτησαν περίπου μια ώρα και μετά συνεχίσαμε.

Περνώντας τη γέφυρα Μπουραζάνη και μόλις πήραμε την ανηφόρα για το Δέμα, σταματήσαμε περίπου έξι ώρες χωρίς να ξέρουμε γιατί.

Μας κρατούσαν μακριά από την ενέδρα που τους είχαν στήσει οι αντάρτες κοντά στο Γεροπλάτανο και δεν ακούγαμε τίποτα.

Αργά, το σούρουπο, ξεκινήσαμε και όταν φτάσαμε στο Καλπάκι, στρίψαμε δεξιά προς τη Βελλά, όπου και διανυκτερέψαμε.

Αυτό έγινε γιατί νύχτωνε πια και οι Ιταλοί φοβούνταν μήπως τους έχουν στημένη κι άλλη ενέδρα οι αντάρτες.

Τα μεσάνυχτα ο Καλλογιάννης ζήτησε να πάει για σωματική του ανάγκη και σε λίγο μάθαμε ότι το 'σκασε.

Όπως μάθαμε αργότερα στις φυλακές Ακραιού, που μας μετέφεραν την άλλη μέρα του Καλλογιάννη του σκηνοθέτησαν εικονική απόδραση.

Στις φυλακές Ακραιού μας κλείσανε σ' ένα θάλαμο αντιποίνων απ' όπου έπαιρναν και εκτελούσαν για αντίποινα σε διάφορα χωριά.

Τα περί ενέδρας που ανέφερα πιο πάνω, μάθαμε μέσα στις φυλακές, ότι δηλαδή, οι αντάρτες πληροφορούμενοι πως οι Ιταλοί φεύγουν από την Κόνιτσα παίρνουν μαζί τους και ομήρους, γι αυ-

τό οι αντάρτες έστησαν την ενέδρα με σκοπό να μας λευτερώσουν και να δώσουν ένα γερό χτύπημα στον εχθρό.

Στις 25 Μάη του 1943 πήραν από το θάλαμό μας το Θωμά Μούσιο και τον εκτέλεσαν στην Αδρομίστα Γιαννίνων (ήταν τότε 25 χρονών).

Ας σημειωθεί ότι από τις φυλακές τον πήρε στις δώδεκα και τέταρτο τα μεσάνυχτα μια διμοιρία σκαπανέων που πλαισιώνονταν κατά την πορεία με ολόκληρο τάγμα. Περπάτησαν κάπου 6 ώρες για να φτάσουν στον τόπο της εκτέλεσης.

Τιμή και δόξα στο λεβεντόπαιδο αυτό της Κόνιτσας που δέχτηκε τις ριπές των Ιταλών φασιστών με το κεφάλι ψηλά.

Την ώρα της εκτέλεσης φώναξε: «θέλω να με πετύχετε στην καρδιά με την πρώτη».

Όλη σε θυμούμαστε αθάνατε αγωνιστή Θωμά.

Η Κόνιτσα δεν θα σε ξεχάσει ποτέ.

Τα λόγια που είπε ο Θωμάς πριν τον εκτελέσουν, τα μάθαμε από τον παπά του χωριού Αδρομίτσα, όταν, ύστερα από τρία χρόνια εγώ μαζί με τη γυναίκα μου και μια θεία του (Ουρανία Μπεκιάρη), πήγαμε να τον ξεθάψουμε και διανυκτερεύσαμε στου παπά το σπίτι...

Όσοι απομείναμε, βγήκαμε από εκείνο το θάλαμο των ζωντανών νεκρών μετά την κατάρρευση των Ιταλών, από τους Γερμανούς που μας μετέφεραν στις φυλακές Αγ. Κοσμά, μέσα στα Γιάννινα· απ' εκεί βγήκα τελευταίος, στις 30 Οκτώμβρη 1943.

Σεβόμενος τον πολύτιμο χώρο του περιοδικού θα περιοριστώ προς το παρόν μόνο σ' αυτά και σε άλλο τεύχος θα επανέλθω με περιγραφή της μαρτυρικής μου ζωής κατά την Ομηρία μου στην Γερμανία...

Σας ευχαριστώ
Θωμάς Σπανός.

**ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ από το Σ. Του-
φίδη.**

ΤΟ ΠΑΠΙΓΚΟ (Β' Τόμος)

Ιωαν. Παπαϊωάννου.

Μετά την επανέκδοση του πρώτου τόμου, του βιβλίου «ΤΟ ΠΑΠΙΓΚΟ», που σχολιάσαμε σε προηγούμενο τεύχος του περιοδικού μας, τυπώθηκε μέσα στο 87 και ο Β' Τόμος του ίδιου έργου από τον κ. Γιάννη Παπαϊωάννου.

Το βιβλίο που αποτελείται από 422 σελίδες, χωρίζεται σε έξι κεφάλαια με τα εξής περιεχόμενα:

Κεφ. Α' με τοπωνύμια της περιοχής του χωριού.

Κεφ. Β' επώνυμα χωριανών του παρόντος ή του παρελθόντος.

Κεφ. Γ' ονομασίες οικιακών σκευών και εργαλείων.

Κεφ. Δ' ονομασίες λουλουδιών, φυτών, δέντρων της χλωρίδας.

Κεφ. Ε' ονομασίες ζώων, πτηνών κ.α, από την τοπική πανίδα.

Κεφ. ΣΤ' Λεξιλόγιο στη ντοπιολαλιά.

Τέλος το βιβλίο πλουτίζεται με ένα παράρτημα φωτογραφιών με τοπία του χωριού και εικόνες από την προπολεμική εποχή.

Στο βιβλίο αυτό, ο κ.Ι.Π., με τις φωτογραφίες, τις ονομασίες φυτών, ζώων, σκευών κ.λ.π., παρουσιάζει το πανόραμα ενός κόσμου του παρελθόντος, που λίγο λίγο χάνεται στο πέρασμα του χρόνου.

Πατριδολάτρης ο ίδιος, προσπαθεί να καταγράψει κάθε τι που σώθηκε μέχρι σήμερα, για να παραδοθεί ζωντανό στη νεότερη γενιά του χωριού προτού «φαγωθεί» από τον αδηφάγο σκόρο της λήθης. Και δεν είναι τούτο το έργο προσφορά στους χωριανούς του μόνον, αλλά και σε όλους εκείνους που ενδιαφέρονται για τις ρίζες μας, την παράδοση, τον τόπο.

Τέτοιες προσφορές είναι πολύτιμες, επειδή όμως συνοδεύονται από μεγάλες δαπάνες θα 'πρεπε να αμείβονται όχι μόνον ηθικά (δυστυχώς κι αυτό γίνεται από λίγους), αλλά και υλικά από Αδελφότητες, Συλλόγους, κληροδοτήματα κ.α για να ενθαρρύνονται οι ερευνητές στην προσπάθειά τους.

Με την προσφορά τους θυσιάζουν χρόνο και χρήμα και μόνο το ασίγαστο μεράκι είναι εκείνο που τους κρατάει αναμένη τη φλόγα της δημιουργίας.

Είναι να αναρωτιέται κανείς. Αν δεν υπήρχαν κάποιοι άνθρωποι με πατριωτισμό και μεράκι, πως θα ήταν άραγε ο κόσμος;

Κατά την ταπεινή μας γνώμη, πολύ φτωχότερος!

Σημείωση:

Όποιος ενδιαφέρεται για το βιβλίο του κ. Παπαϊωάννου μπορεί να γράψει στον ίδιο ή να τηλεφωνήσει στο τηλ. 0655 - 22412.

• **ΓΙΑΝΝΗ Κ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ: «ΡΕΚ-
ΒΙΕΜ»**, λόγος ποιητικός.

Σε μια ολιγοσέλιδη ποιητική έκδοση, με τον τίτλο «ΡΕΚΒΙΕΜ», ο Γιάννης Κ. Καραγιάννης, γνωστός σε πολλούς Κονιτσώτες, αφού εδώ πέρασε τα πρώτα παιδικά του χρόνια, εκφράζει τις βαθιές υπαρξιακές του αγωνίες και τις αγωνίες της γενιάς του, που ξεπηδάνε από τα βιώματα σ' έναν κόσμο φθοράς και παρακμής.

Εκφράζει μια τραγική αίσθηση ζωής, όπου κυρίαρχη θέση έχει ο θάνατος. Μια κραυγή απελπισίας, απογοήτευσης και μοναξιάς:

...Γεύση απ' αλάτι!
και ο συρμός
των κοχλασμένων σπλάχνων
του κοχυλιού

στριμώχνηται
στ' αυτιά μου
μ' ένα φιδίσιο άγγιγμα οργής
για τους καιρούς
που διάβηκαν νεκροί
μπροστά
απ' τη λαιμητόμο
των δευτερολέπτων

Οι συμπληγάδες θύμησες
φιλήθηκαν
μ' ένα κροτάλισμα
στις παρυφές του νου
και μian ανάκατη μυρωδιά
από βρεγμένο χώμα
και ιώδιο
πλημμύρισε
τ' ανοιχτά μου
ρουθούνια
όταν ο ομφάλιος λωρος
της ανυπαρξίας
τινάχτηκε ματωμένος
στο διάπειρο
του χρόνου.

Όμως μέσα από το μαύρο αυτό
φόντο αναδύονται λευκές στιγμές ο έ-
ρωτας και η ελπίδα:

Οι άδειες μου νύχτες
χορεύουν γυμνές
στις ακάνθινες άκρες των αστεριών
σχηματίζοντας
μ' έντονα
αντιφεγγίσματα νυχτών
την ανυπόταχτη ανία
των όρμων τους
σ' ένα κομμάτι
αμφορέα ελπίδας.
κρυμμένο με φόβο
κάτω απ' τη γλώσσα
της θάλασσας...

Αφέθηκα γύμνος
μέσα στις τέσσερες
εποχές
των γαλάζιων σου
ματιών
μ' ένα ακρότατο
αίσθημα πληρότητας
κι έγχειρα
το λαιμό μου ανόθευτος
πάνω στον πυρωμένο βωμό
των χειλιών σου...

I.T.

Η αλληλογραφία μας

Αγαπητέ κ. Παπαζήση, λάβαμε την
επιταγή και το γράμμα σας από τη μα-
κρινή Αυστραλία. Ευχαριστούμε και
για τη συνδρομή και για τα καλά σας
λόγια, που μας δίνουν δύναμη για τη συ-
νέχιση της έκδοσης του περιοδικού
μας.

Σας ευχαριστούμε και για τη συμ-
παράστασή σας στον αγώνα για τη μα-
ταίωση λειτουργίας του βυρσοδεψείου
στην περιοχή μας.

Ας ελπίσουμε πως οι αρμόδιοι θα
ακούσουν τη φωνή του λαού και της λο-
γικής για να αποτραπεί αυτός ο θανάσι-
μος κίνδυνος που απειλεί την Επαρχία
μας.

• Αγαπητέ κ. Γιούσιο, σας ευχαριστού-
με για τις ευχές και τη συνδρομή σας.

Κι εμείς σας ευχόμαστε καλή χρο-
νιά και επάνοδο στην Πατρίδα.

Σ.Ε.

ΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

• ΤΟ ΔΑΣΑΡΧΕΙΟ Κόνιτσας έφραξε
την περιοχή που εκτείνεται από βρύση
Άι - Γιάννη προς Μπούση. Κλάδεψε τα
υπάρχοντα δέντρα, φύτεψε νέα και το-
ποθέτησε κούνιες, τραμπάλες κ.α.

Συγχαίρουμε το Δασαρχείο για την
προσπάθεια αυτή και συμπληρωματικά
προτείνουμε και κάτι ακόμα.

1) Τη μεταφύτευση 2 -3 πλατανιών
στον ίδιο χώρο, που κατά τη γνώμη
μας, μεγαλώνοντας, θα δώσουν πιότε-
ρη ομορφιά στο τοπίο.

2) Το κλάδεμα και αραίωμα των
αυτοφυών πλατανιών από γέφυρα Αώου
προς Γιάννινα, μιας και δεν ενδιαφέρθη-
κε κανένας άλλος φορέας, ως τώρα, να
τα κλαδέψει.

ΚΑΙ ΑΦΟΥ ΜΙΛΑΜΕ για δεντροφυτεύ-
σεις υπενθυμίζουμε και κάτι άλλο σε
κάθε αρμόδιο.

Η υπάρχουσα δεντροστοιχία, στην εθν. οδό από γέφυρα Αώου μέχρι Τοπόλιτσα, έχει μερικά κενά (τα ίδια λέγαμε και πέρισι), μήπως θα μπορούσαν κάποιοι να τα συμπληρώσουν με διάφορα δέντρα;

• **ΤΟ ΠΕΤΡΙΝΟ ΓΕΦΥΡΙ**, τελικά πρέπει να πέσει για να συγκινηθούν κάποιες υπηρεσίες;

Επανελημμένα εκπέψαμε εναγώνιο S.O.S αλλά οι αρμόδιοι «αγρόν αγοράζουν».

ΚΑΙ ΜΙΑ ΙΔΕΑ. Αν κάποιοι φύτευαν στη βάση του τσιμεντένιου τοίχου που καλύπτει το αρδευτικό αυλάκι, κισσό, θα μπορούσε σιγά σιγά να καλυφτεί η ασχήμια του τσιμέντου δίπλα από την πέτρινη γέφυρα.

• **ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ** άρχισε η διαμόρφωση στο χώρο του μνημείου της Κεντρικής πλατείας της Κόνιτσας.

Ας ελπίσουμε ότι θα γίνουν σύντομα και τ' αποκαλυπτήρια της επι έξι χρόνια : με νάυλον, «φασκιωμένης» ηρωίδας...

• **ΣΥΝΕΡΓΕΙΟ** του Δήμου σκέπασε με τσιμέντο τις λακκούβες των δρόμων. Τέτοιες εξορμήσεις είναι πολύ καλές και πρέπει να γίνονται κατά διαστήματα, γιατί πολλές φορές οι λακούβες μετατρέπονται σε πραγματικές παγίδες σε πεζούς και σε οχήματα.

• **ΑΓΝΩΣΤΟΙ** έσπασαν τα κάγκελα από ένα παράθυρο του Μουσείου στην Κόνιτσα και πήραν μια παλιά σφραγίδα, 2 γιαταγάνια και άλλα είδη.

Πρέπει οι υπεύθυνοι να ενδιαφερθούν κάποτε για το Μουσείο (έχουμε ξαναγράψει γιαυτό) γιατί αν πάμε έτσι σε λίγο μπορεί να... κλέψουν και το κτίριο...

• **ΚΑΙ ΦΕΤΟΣ** τιμήθηκε με μια εκδήλωση απλή και απέριτη η επέτειος της θυσίας των νέων του Πολυτεχνείου στο ηρώο της μικρής μας πλατείας. Όπως

πάντα παραβρέθηκαν και κατέθεσαν οι φορείς της Κόνιτσας. Συγκινητική ήταν η παρουσία, για πρώτη φορά, της μαθητικής νεολαίας που πήρε μέρος στη γιορτή. Αντίθετα απουσίασαν οι αρχές - Δήμαρχος, στρατιωτικές, αστυνομικές αρχές.

Ο δεσπότης, όπως και πέρυσι, αρνήθηκε να στείλει ιερέα για επιμνημόσυνη δέηση υπέρ των νεκρών του Πολυτεχνείου, συνεχίζοντας την ταχτική της διαίρεσης των ανθρώπων σε αμνούς και ερίφια.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

• Ο Νοέβρης μπήκε με βροχές και χιόνια στις κορφές των βουνών.

• Στις 5/11 έγινε ο Έρανος του Ερυθρ. Σταυρού που απέδωσε το ποσόν των **157620** €

• στις 17/11 γιορτάστηκε η επέτειος του Πολυτεχνείου με εκδηλώσεις στα σχολεία και καταθέσεις στεφανιών από φορείς και κόμματα, στο μνημείο της πλατείας.

• Ο Σύλλογος Γυναικών Κόνιτσας οργάνωσε την 11 Νοεμβρίου στο Κέντρο Νεότητας, ενημερωτική συνάντηση για το AIDS. Την εισήγηση έκανε η Θούα Ειρήνη, γιατρός μικροβιολόγος, επιμελήτρια του Σισμανόγλειου Νοσοκομείου Αθηνών.

• Με θέμα «Αιμορραγικός πυρετός» έγινε την 23/11 στην Κόνιτσα ομιλία από την Αγροτική γιατρό κ. Ελένη Κονίτσα.

• Από τραγικό λάθος ο Γιώργος Κουφός, σκότωσε στη Βούρμπιανη το γιό του Νίκο 25 χρονών, νομίζοντάς τον για αγριογούρουνο μες στο δάσος όπου είχαν πάει για κυνήγι.

• Βρέθηκε νεκρή στο σπίτι της, στην Πουρνιά, ύστερ' από τρεις μέρες (και σε αποσύνθεση) η Ιφιγένεια Δόβα 75 χρονών.

- Ο Σύλλογος Γονέων Β' Δημ. Σχολείου Κόνιτσας έκανε με επιτυχία χορό στο Κέντρο «Πλατανάκια» την 12/12/.
- Οι αλληπάληλες βροχές καθυστέρησαν τη συλλογή των καλαμποκιών στον Κονιτσιώτικο κάμπο και φτάσαμε στα τέλη του Δεκέμβρη με τα καλαμπόκια, ακόμα στα χωράφια.
- Ντοκυμαντέρ με θέμα την αρκούδα της Πίνδου, πρόβαλλε η Ε.Τ. την 14/12 και παρουσιάσε τοπία από χαράδρα του Αώου και την οροσειρά της Γκαμήλας.
- Με την ευκαιρία των Χριστουγεννιάτικων εορτών και του νέου χρόνου η Αδελφότητα Λαγκαδιωτών πραγματοποιεί τις εξής εκδηλώσεις στην Αθήνα: Στις 10 Γενάρη κόψιμο πίττας, στην καφετέρια «Η θέμιδα», Κρέσνας 2. Στις 30 Γενάρη ετήσια χοροεσπερίδα στην ταβέρνα «ΤΟ ΣΥΝΤΡΙΒΑΝΙ» στο Πολύγωνο (Μητροπέτροβα 25).
- 70 χιλιάδες δραχμές έδωσε ο Διστρατιώτης Ηλίας Πίσπας για τις ανάγκες του Ιερού Ναού του χωριού του «Κοιμ. της Θεοτόκου».
- Χριστουγεννιάτικα δέντρα στόλισε φέτος ο Δήμος Κόνιτσας στον κήπο της πλατείας και στο Δημαρχείο για να τονίσει τη γιορτάσιμη ατμόσφαιρα των ημερών.
- 157620 δρχ. απέδωσε ο έρανος του Ερυθρού Σταυρού που έγινε φέτος στην Κόνιτσα.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Γεννήσεις: Την 2/10/ απόχτησαν κοριτσάκι στην Αθήνα, ο Δημήτριος και η Αθηνά Στράτου - Κούπα.

- Στις 6/12/87 απόχτησαν κοριτσάκι στην Κόνιτσα, ο Γιάννης και η Ρούλα Πολύζου.

Αρραβώνες:

- Αρραβωνιάστηκαν: Ο Θανάσης Κον-

τοδήμος και η Λευκοθέα Τζίνα στο Κεράσοβο την 16/11.

- Στις 28/11 η Αλεξάνδρα Ντάφλη από την Κόνιτσα με τον Τάσο Γιαννακίδη στον Αγ. Αθανάσιο, Θεσσαλονίκης.

- Στις 27/12/ Ο Σωτήρης Νικολάου από τα Καβάσιλα με την Άννα Τσιγκούλη από Κόνιτσα.

Γάμοι:

- Την 12/12, έγιναν οι γάμοι της Αλεξίας (κόρης Παναγιώτη Ρέντζου) και του Στάθη Χαρίτου στη Μητρόπολη Αθηνών.

Θάνατοι

- Πέθανε την 18/11 στην Κόνιτσα, ο Βασίλης Βαγενάς σε κλικία 83 χρόνων.
- Στις 9/12 πέθανε ο Δημήτριος Καραμπερης, σε ηλικία 80 χρόνων.
- Στην Αθήνα πέθανε ο Κώστας Δήσιος την 8/12 σε ηλικία 73 χρόνων.

ΠΕΝΘΗ

Ύστερα από πολύχρονη αρρώστια πέθανε στις 11 Σεπτέμβρη ο παλαιμάχος αγωνιστής της Εθν. Αντίστασης Ανδρέας Δαγκουβάνος.

Ο Ανδρέας πολέμησε στο Αλβανικό μέτωπο 1940 - 41.

Το 1942 πιάστηκε από το Ιταλικό απόσπασμα του Τζούλιο και βασανίστηκε μέχρι αναισθησίας, αλλά δεν παρέδωσε όπλο που του ζητούσαν, ούτε πρόδωσε κανέναν. Μεταφέρθηκε στο σπίτι του με κουβέρτα.

Κατατάχτηκε με τους πρώτους αντάρτες στον ΕΛΑΣ, υπηρετώντας στην Πολιτοφυλακή.

Μετά τον εμφύλιο βρέθηκε στις Σοσιαλιστικές χώρες απ' όπου επέστρεψε στην οικογένειά του το 1976. Μια ζωή με αγώνες και ταλαιπωρίες.

Ας είναι ελαφρό το χώμα που τον σκέπασε κι αιώνια η μνήμη του.

Ένας Κερασοβίτης.